

– актуальним залишається використання державних програм пільгового кредитування та переорієнтація бізнесу в інтересах підвищення обороноздатності держави, що дасть змогу йому не лише отримати окремі державні замовлення, але й внести вклад в забезпечення сталих умов діяльності в стратегічній перспективі.

Висновки. За результатом аналізу особливостей управління капіталом українського бізнесу в умовах воєнного стану встановлено погіршення доступності цього сегменту до джерел фінансування і за термінами, і за джерелами залучення. Саме воєнний стан негативно вплинув на бізнес-очікування та вартість залучення капіталу. Окремі галузі економіки, що не мають доступу або мають експортні обмеження в діяльності взагалі, втратили традиційні джерела надходження коштів та фінансування діяльності у вигляді експортної виручки. Загалом капіталізація українських компаній значно погіршилася на фоні воєнних дій та фінансової турбулентності. Для покращення фінансового стану бізнесу, на нашу думку, актуальним є вихід на ніші з державними оборонними замовленнями, а також у межах лібералізації торговельного режиму з ЄС пошук нових ринків збуту в країнах ЄС, що дають змогу стабілізувати джерела надходження коштів та позитивно вплине на капіталізацію бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна служба статистики України: Статистичні дані. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 14.04.2023).
2. Гулик Т. В. Обґрунтування доцільності впровадження оптимізації структури капіталу в умовах підприємства. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління.* 2019. Т. 30(69). № 6(1). С. 104–109.
3. Євтушевська О. О. Теоретичні аспекти власного капіталу підприємства: сутність та структура. *Економіка харчової промисловості.* 2020. Т. 12. Вип. 3. С. 17–24.
4. Квасницька Р. Критеріальні підходи до формування оптимальної структури капіталу підприємства. *Modeling the development of the economic systems.* 2021. № 2. С. 12–18.
5. Кремень О. І. Оптимізація структури капіталу підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки.* 2022. № 1. С. 190–200.
6. Педченко Н. С. Теоретико-прикладний аспект забезпечення результативності стратегії фінансування оборотного капіталу підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки.* 2020. № 4. С. 6–14.

Шикіна Н. А.

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри фінансів

Одеського національного економічного університету

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вступ. Фінансова політика будь-якої держави з сукупністю заходів, спрямованих на досягнення тактичних та стратегічних цілей, як складова загальної економічної політики сприяє досягненню обраного державою соціально-економіч-

ного курсу. Саме через складники фінансової політики уряд держави, використовуючи ринкові методи та важелі, може безпосередньо або опосередковано впливати на бюджетну, податкову, інвестиційну, грошово-кредитну, валютну та інші сфери. Особливої актуальності фінансова політика держави набуває в умовах ринкової економіки та з розвитком і посиленням глобалізаційних процесів.

Метою роботи є висвітлення специфіки формування та реалізації фінансової політики України в умовах воєнного стану з огляду на велику площу окупованих територій, знищені населені пункти та підприємства, значну кількість загиблих серед мирного населення та військових, мільйони внутрішньо переміщених осіб та мільйони тих, хто виїхав за межі країни, фінансові та економічні втрати тощо.

Основна частина. Через заходи фінансової політики уряд України вже протягом тривалого періоду часу сприяє ефективному функціонуванню фінансової системи держави, створює сприятливі умови для кожної підсистеми та кожної ланки фінансової системи, узгоджує їх інтереси та обумовлює їх взаємодію у короткостроковому та довгостроковому періодах, зосередивши увагу на одному з трьох основних напрямів фінансової політики, а саме на політиці економічного розвитку. Зазвичай цей напрям фінансової політики реалізується через комбінацію (залежно від конкретної фінансово-економічної ситуації у країні) трьох основних способів фінансового регулювання: збільшення обсягів державних видатків (на економічну та соціальну сфери), зниження рівня податкового навантаження та реалізацію політики “дешевих грошей”.

У такий спосіб уряд сприяє збільшенню обсягів грошових коштів у домогосподарствах та суб’єктів господарської діяльності після сплати податків і зборів; активізує з боку домогосподарств попит на роботи, товари та послуги, що призводить до збільшення обсягів споживання; створює передумови для збільшення обсягів реалізації готової продукції на рівні суб’єктів господарювання; забезпечує, як наслідок, збільшення обсягів грошових потоків до сфери державних фінансів у вигляді податків і зборів. Весь цей процес супроводжується підвищенням рівня ділової активності, рівня зайнятості та економічним зростанням.

Класичні, добре відомі у всьому світі ринкові методи і важелі фінансової політики, спрямовані на економічний розвиток, набули в Україні особливої актуальності саме після повномасштабної агресії Російської Федерації 24 лютого 2022 року. Значне збільшення витрат на оборону в умовах частково зруйнованої економіки та масової міграції населення спонукало уряд країни приймати безпрецедентні до цього часу міри.

Першим радикальним кроком фінансово-економічної реакції на початок війни в Україні, спрямованим на підтримку бізнесу, стало прийняття 12.05.2022 р. Закону України “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, збо-

рів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану” № 2260-ІХ, який вже 27.05.2022 р. набув чинності. Були встановлені особливості щодо звільнення від відповідальності за несвоєчасно виконані податкові зобов’язання платників податків зі подання звітності; платників податків звільнили від відповідальності (нарахування штрафів та пені) за самостійне виправлення помилок, що призвели до заниження податкових зобов’язань у звітних (податкових) періодах, що припадають на період дії воєнного стану; було дозволено включати до складу податкового кредиту суми податку на додану вартість за операціями з придбання товарів / послуг, за якими в ЄДРПН не було зареєстровано податкові накладні та/або розрахунки коригування до них на підставі складених / отриманих первинних документів лише за періоди лютий–травень 2022 р. та інші зміни [1]. Прийняття Закону було спрямоване на полегшення роботи бізнесу в умовах війни.

Вже 21 червня 2022 року Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову № 738 “Деякі питання надання грантів бізнесу” та затверджено “Порядок надання мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу”, “Порядок надання грантів для створення або розвитку садівництва, ягідництва та виноградарства”, “Порядок надання грантів для створення або розвитку тепличного господарства”, “Порядок надання грантів на створення або розвитку власного бізнесу учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни та членам їх сімей” [2]. Зазначена Постанова практично розширила, доповнила та деталізувала Постанову Кабінету Міністрів України № 28 від 24.01.2020 р. “Про надання фінансової державної підтримки”, якою в редакції постанови КМУ від 14.03.2023 р. № 229 було затверджено “Порядок надання фінансової державної підтримки суб’єктам підприємництва” [3]. Потужна фінансова підтримка бізнесу з боку держави у поєднанні з висунутими вимогами стали вагомим стимулом для вітчизняного бізнесу.

Постанова № 738 дала старт урядовому проєкту “єРобота”, який передбачає надання громадянам України грантів для започаткування бізнесу, розвитку підприємництва та навчання. Цей проєкт спрямований на активізацію підприємницької діяльності та стимулювання створення робочих місць та включає 6 грантових програм, відповідно до яких українці зможуть отримати:

- мікрогранти для створення власного бізнесу;
- гранти для розвитку переробного підприємства;
- державне фінансування закладки саду;
- кошти для розвитку тепличного господарства;
- грант на реалізацію стартапу, зокрема в сфері ІТ;
- кошти на навчання ІТ-спеціальностям.

За результатами 2022 року гранти тільки на розвиток переробних підприємств отримали 178 підприємців на суму приблизно 1 млрд грн; з початку 2023 року

61 переробне підприємство отримало від держави гранти на розвиток на загальну суму 282 млн грн, що дасть змогу створити близько 900 робочих місць [4]. Загалом у 2022 році грантовими програмами підтримки бізнесу скористались понад 2,5 тисячі підприємців, яким було надано 1,56 млрд грн грантових коштів [5].

Висновки. Вагома підтримка бізнесу з боку уряду України, поєднана з підвищенням соціальних стандартів (прожитковий мінімум у розрахунку на місяць на одну особу з 01.12.2022 р. – 2 589 грн, мінімальна заробітна плата з 01.10.2022 р. – 6 700 грн, мінімальна пенсія для осіб, які мають повний страховий стаж (30–35 років) віком від 65 років з 01.10.2022 р. – 2 680 грн та інші [6]), особливо в умовах війни, є проявом дієвої реалізації фінансової політики держави, яка закладає потужні основи майбутнього економічного розвитку в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану». Прийняття від 12.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-20#Text>

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання грантів бізнесу» від 21 червня 2022 р. № 738. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text>

3. Порядок надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14 березня 2023 р. № 229). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/28-2020-%D0%BF#n9>

4. ЄРобота: переробні підприємства отримали понад 280 млн грн грантів на розвиток. *Міністерство економіки України*. 14.04.2023. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=bcb0fac5-ba95-40f9-9b0e-5ecb24f5a1c7&title=Robota-Pererobni>

5. Уряд вдосконалив програми грантової підтримки бізнесу «Робота». 18.01.2023. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=8a88e978-182b-4aec-a918-ad4a42a7b77a&title=UriadVdoskonaliiv>

6. Соціальні стандарти. *Міністерство соціальної політики України*. URL: <https://www.msp.gov.ua/content/socialni-standarti.html?PrintVersion>

Юрчишена Л. В.

канд. екон. наук, доцент, в. о. завідувача
кафедри фінансів і банківської справи
ДонНУ імені Василя Стуса

Синусик А. Т.

магістрант
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»
ДонНУ імені Василя Стуса

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вступ. В умовах воєнного стану формування стратегії розвитку підприємства набуває особливого характеру, оскільки фінансові аспекти стають ще більш актуальними та складними. Фінансові аспекти є ключовими елементами під час